№ 50 Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 50 (142) Hod II. Wilnia, 22 czerwienia 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Biełaruski narodny Kamitet apawieščaje swaje trebawańnia, žadajučy pierastrojki Rasiei u federacyjnuju respubliku i niezaležnaści Biełarusi.

200 marak nahrady.

Č czytać jak CZ; Š—jak SZ

21 czerwienia.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryj i Artua pry bolš jasnaj pahodzi krapčeła artyłeryjskaja bitwa. Kala uzbiarežža ŭ časi načnoj napaści ŭziato ŭ pałon niekatoraja čaść anhličan. Na Ipry ŭčora i siahońnia ranicaj adbity silnyje nastupleńnia worahoŭ.

Front niamieckaho Naślednika: Pry Woksiejon, na paŭnočnym uschodzi ad Suasson, paśla karotkaj silnaj padhatoŭki ahniom, my zdabyli šturmam francuskuja pazyciju na šyryni 1500 metroŭ. Krywawy straty worahoŭ ciažkije. Uziaty 160 pałonnych i 16 kulemiotaŭ, uzorwany niekolki minamiotaŭ. U zdabytych akopach my ŭ dzień adbili wostryje kontrataki francuzoŭ. Na zachodnim bierazi Siuipp — u wiečary silny ahoń.

Uschodni teatr:

Kala Łucka, Załatoj Lipie, Narajoŭcy i na paŭdni ad Dniestra rasiejskaja artyleryja, dy ŭ hetkaj že miery i naša byli bolš čynnyje, čym u apošnije dni. Razwiedačnyje družyny rasiejcoŭ my adahnali.

Makiedonski front: U dalinie Strumy anhlickije roty i eskadrony prymušeny adyjścisia nazad.

PIECIARBURH (P.T.A.). Minister ahraničnych spraŭ zajawiŭ, što Złučenyje Štaty nie zrabili s sajuźnikami nijakaj umowy. Ab sazywie konferencii sajužnikoŭ minister skazaŭ, što jana pryhataŭlajecca.

PIECIARBURH (P.T.A.). Tut sabralisia na zjezd deputaty ad kazakoŭ, kab wyjaśnić adnosiny kazakoŭ da tymčasowaho prawicielstwa, ustanoŭčaho sejmu, wajny i inšych spraŭ.

Rabota narady haspadaroŭ kapalnioŭ i ich rabotnikoŭ wykazała ahulnuju achwotu da ŭzajemnych ustupak.

BERN. »Bund« danosić, što šwejcarskamu pasłu ŭ Piečiarburzi zabaronieno pasyłać telehramy, pisanyje tajomnym piśmom.

U Rasiei idzie patajnaja anhlickaja ahitacija miž rabotnikami i sałdatami, miž katorymi razdajuć listki s čułymi adozwami na karyść sajuźnikoŭ.

ŠTOKHOLM. Prybyŭšaja z Rasiei asoba kaže, što Rasieja — na pieradodni wialikich prypadkoŭ. Rodzianko prasiŭ členoŭ Dumy nie wyježdžać. Buržuazija pryhataŭlaje pierewarot proci socyalistoŭ. U wialikšych miestoch usiudy postaŭleny kazaki.

Sprawu Suchomlinowa i jaho žonki wyšejšy wajenny sud pačnie razhledać 28 červienia. U najbliżejšych dniach budzie apawieščen dzień suda nae Styrmeram, Protopopowym i Ščegłowitowym.

Adwažnyje biełarusy.

9 krasawika hetaho hodu kala masta praz Wilju pry Niemenčynie, Padbrodzkaho paw., zdaryłosia sumnaje nieščaście. Ledałomy pierad mastom byli ŭ niebaspiečnaści ad płyŭšaho lesu. Try sapiory atrymali zahad ačyścić ich, ale s pryčyny silnaho ciačeńnia čoŭn pierewiarnuŭsia, i dwoje ŭtanuło. a trejciamu udałosia wyratawacca, uzlezšy na adzin z lodałomaŭ. Dwoje adwažnych ludziej, Francišak Stendel z Malacišak i Jazep Iwanoŭski z Niemenčyna na niapeŭnym rybackim čoŭnie z niebaspiekaj dla swajho žyćcia, padpłyli da sapiora i prywieźli jaho na bierah.

P. Hłaŭnakamandujčyj na Uschodzi, pryznawajučy ich achwiarnaść, abodwym adwažnym płaŭcom naznačyŭ wysokuju nahradu.

Z našaho žyćcia.

Nacyonalnaje žyćcio kožnaho narodu abnimaje ŭsie jaho žyćciowyje prajawy. I tolki tady, kali ŭsie patreby nacii zdawoliwajucca ŭ poŭnaj miery, —tolki tady možna skazać, što narod žywie poŭnym nacyonalnym žyćciom.

Nima słoŭ: u časi wajny ŭsio našaje žyćcio strašenna zwuziłosia, stałosia niejkim adnabokim. Ab zdawoleńni całych halin jaho nia može być i hutarki. Dahetul u nas, u biełarusoŭ, nacyonalnaja rabota razwiwajecca tolki ŭ adnym kirunku: na hrunci nacyonalizacii narodnaj škoły. Ale i tut — nia ŭsio dobra.

A niadobra dziejecca na katalickaj Biełarusi. Praŭda, što narod tut ješče nie maje poŭnaj świadomaści swajej nacyonalnaści, i na pieršym miejscy ŭ jaho staić pačućcio relihijnaj prynaležnaści. Ale kataliki-biełarusy haworać tej-že biełaruskaj mowaj, jak i ich braty prawasłaŭnyje, žywuć tymi-ž kulturnymi zdabytkami, majuć tyjež pieražytki minuŭščyny, tyje-ž pieśni, kazki, lehiendy, tyje-ž praŭnyje panłaćcia i toj samy świetahlad. I hetak jość na ŭsiej katalickaj Biełarusi — pačynajučy ad wakolic Wilni i kančajučy wakolicami Aŭhustowa ŭ Suwałščynie, chacia ŭ niekatorych miejscoch biełaruskaja chwala, pasoŭwajučysia s poŭdnia i z uschodu, sotni hadoŭ tamu nazad zaliła i stapiła ŭ sabie čužyje nacyonalnyje elementy. Tym časam jak raz proci hetaj čaści našaho narodu nacyonalisty niekatorych tutejšysh nacyonalnaściej wiaduć nieprymirymuju baraćbu: adny—jaŭna, druhije—puskajučy ŭ chod roznyje intryhi, dy pry hetym adny i druhije dašukiwajucca miž biełarusami «swaich», dawodziačy, bytcym biełarusy-kataliki, choć i hawarać pa biełarusku, zusim nia jość biełarusy i zrobiacca palakami, ci ješče kim inšym, aby tolki im dać adpawiednuju ŭ čužoj mowi školu. Słowa ŭ słowa —toje, što kazali kaliś maskoŭskije čynoŭniki, prawodziačy palityku abrusieńnia ŭ hetym«iskooni-russkim» kraju..

Na hrunci hetych damahańnioŭ polskich nacyonalistoŭ robicca toje, što na katalickaj Bielarusi dahetul zusim nima biełaruskich škoł. Dla biełarusoŭ-katalikoŭ usiudy jość adny tolki polskije narodnyje škoły, i, jak pachwalajucca palaki, biełaruskije dzieci skora adwykajuć ad swajej biełaruskaj mowy, abiertajučysia ŭ «dobrych palakoŭ». Hety razdzieł prawodzicca nawat tam, dzie ŭ adnej wioscy žywuć u pieramiešku biełarusy prawasłaŭnyje i kataliki. Dawoli, dziela prykładu, ŭziać chacia-by Świsłoč: tut u tych samych murach jość dźwie škoły—biełaruskaja i polskaja. U pieršuju chodziać biełaruskije dzieci prawasłaŭnyje, u druhuju—takije-ž biełaruskije dzieci kataliki. I adny i druhije, hulajučy razam na padworku, haworać miž saboj u rodnaj biełaruskaj mowi, a jak razychodziacca na nawuku, dyk kataliki zrazu abiertajucca ŭ «palakoŭ».

Tak robicca biełarusam wialikaja kryŭda, jakuju paprawić niet wiedama, ci udascca, kali hetki stan budzie trywać daŭžejšy čas. Tolki poŭnaja pieramiena školnaj palityki, tolki budawańnie škoły narodnaj na asnowi pryznańnia prawoŭ matčynaj mowy, nie zadumywajučysia, jak u tej ci inšaj wakolicy hawaryli ludzi sto, dźwieści abo trysta hadoŭ tamu nazad, može spynić zło, jahoje skora zrobicca niepapraŭnym.

Druhaja kryŭda, jakuju cierpiać biełarusy, — heta toje, što, oficyalna pryznanaja roŭnapraŭnaj z usimi krajowymi mowami, biełaruskaja mowa na praktyce z hetych prawoŭ nie karystaje. Praŭda, oficyalnyje apawieščeńnia wyšejšych uradoŭ drukujucca i pa-biełarusku; ale tolki wyšejšych, bo roznyje nižejšyje urady, nie znajučy hetaj mowy, zwiertajucca da biełaruskich sielan pa-polsku—na piśmie i na słowach. Pa ŭsich pawietach, nawat tam, dzie pracujuć ludzi miejscowyje, kali biełarus zwiertajecca ŭ jakoj sprawi da uradnika—swajho-ž brata biełarusa — pa-biełarusku, jamu adkazwajuć pa-polsku, i nichto nie zadumywajecca nad tym, što jon służyć tym samym biełarusam, bo z ich hrošy atrymliwaje swaju pensiju, što nie narod pawinien znać mowu swaich čynoŭnikoŭ, ale tyje čynoŭniki, kali nia umiejuć, pawinny nawučycca mowy narodnyj. Dyj umieć to jany ŭmiejuć, — asabliwa u prawincii, ale bieda ŭ tym, što nia chočuć nahinacca da narodu, što im »mužyk śmiardzić« i mowa jaho — tak sama!

I hetu biadu zwiaści nie tak ŭžo trudna, tolki pawinien być ćwiorda prawiedzien na praktyce toj pryncyp, jaki apawieščen u teoryi: ŭsie čynoŭniki pawinny znać na Biełarusi mowu biełaruskuju, jak u Litwie — litoŭskuju, u Polščy — polskuju.

Padobnie, jak i čynoŭniki, pastupajuć z biełarusami katalickije ksiandzy. Adny z ich, choć i radzilisia ŭ biełaruskich sielanskich chatach, uzrosšy zusim apalačylisia i „stydajucca“ swajho narodu, zatym i hawaryć da ludziej u kaścieli i za miežami jaho pa biełarusku nia chočuć. Druhije mo' i cha-

cieli by, dy nia ŭmiejuć: u Wilenskaj seminaryi, dzie pryhataŭlajucca ksiandzy dla Biełarusi, Biełaruskaj mowy zusim nia wučać! Trejcije i ŭmiejuć i chočuć abwieščać biełarusam Słowa Božaje pabiełarusku, 'dyk-że im heta zabaroniено wyšejšaj kaścielnaj ułaściu: wilenskaj hyjecezijej upraŭlaje pastaŭleny ješče carskim uradam na miejsco wywiezienaho gwałtam biskupa Roppa polski nacyonalist, ks. Michalkiewič, padpisaŭšyjsia pad „znamienitym" memoryałam da niamieckaho kanclera...

I hetu kryŭdu nia trudna zwiaści: treba tolki, kab biskupski pasad u Wilni zaniaŭ papraŭdzi katalicki biskup, katory ŭ kaścieli roŭna pryznawaŭ-by ŭsie nacyonalnaści i nie abiertaŭ by Słowa Božaho u sposab apalačywańnia biełaruskaho narodu. Katalicki biskup pałažyŭ-by kaniec tamu, što u nas ciapier tworycca, ačyščajučy kaścioł ad polskaj nacyonalistyčnaj palityki.

„Polskaja dzieržaunaja rada i prawy nacyonalnych mienšaściej".

Pad takim zahałoŭkam u dwajnym numery 15—16 žurnała „Neue Jüdische Monatshefte" S. Jonasson z Waršawy pamieščaje dawoli doŭhuju staćciu, najbolš cikawyje wymietki s katoraj my tutaka drukujem.

»Jak kažuć, polskaja dzieržaŭnaja rada na adnym swaim zasiedańni ŭčyniła cikawuju pastanowu. S pryčyny taho, što ŭ jaje ruki maje pierajšci upraŭleńnie škołami, rada zajawiła, što jana hatowa pryznać nacyonalnyje mienšaści ŭ Polšču: litwinoŭ, ukraincoŭ, biełarusoŭ i niemcoŭ, ale nie žydoŭ (paśla wydzialeńnia z hranic Polščy Suwalščyny i paŭnočna-uschodniaj čaści Łomžynskaj huberni my nie razumiejem, jak dzieržaŭnaja rada može hawaryć ab biełarusach, jakije astalisia ŭ miežach Polščy! Widać, dzieržaŭnaja rada dumaje ab biełarusach, jakije papali by pad ułaść Polščy pry pašyreńni hranic jaje za etnohrafična-polskije miežy. — Red.) Dla pieršych čatyroch nacyonalnaściej dzieržaŭnaja rada hatowa zrabić niekatoryje ustupki na kulturna-nacyonalnym hrunci, ale dla žydoŭ — nie, nazywajučy ich „prybłudami".

„Pastanowa heta — wielmi cikawa zatym, što samo saboj uznimajecca pytańnie, ad jakoha času dzieržaŭnaja rada hatowa pryznawać niapolskije nacyonalnaści? Čamu, kali heta tak, jana u swoj čas nie zaprasiła da siabie predstaŭnikoŭ nia polskich nacyonalnaściej?..

„U miesiačniku »Nord und Süd« polskije aktywisty (Łempicki, Feldmann, Drucki-Lubecki, Kempner, Bryknaer) zajawili, što Polšča pawinna być nacyonalnaj dzieržawaj i zanimać nia tolki ciapierašni kogresowy abšar, a wialikšy, akuratna nie aznačeny. Heta »wialikaja Polšča», na ich pahlad, pawinna być zbudowana nie na asnowi dobraj zhody hetych nacyonalnaściej, a na asnowi kombinacii wyšejšaj palityki. Lwoŭ treba dałučyć da Polščy, bo tamaka jość polski uniwersytet. Litoŭska-biełaruskaja kultura jość i pawinna astacca polskaj. Treba pryniać pad uwahu, što biełaruski narod blizka zusim nie maje tak zwanaj intelihiencii, nie maje nacyonalnaj samabytnaści i nia choče jaje mieć(???). Jaje možna roŭna lohka spolščyć, jak abmaskowić. Z hetaj pryčyny supolnaja karyść Polščy i centralnych dzieržaŭ wamahaje, kab čym skarej było prystupleno da apalačeńnia jaje, katoraje ŭ niekolki hadoŭ budzie zusim zakončeno".

„Woś, pahlad polskich aktywistoŭ. Čamuž polskaja dzieržaŭnaja rada nieŭspadzieŭki zajaŭlaje, što jana pryznaje ŭsie nacyonalnaści? Adkaz jasny: dzieržaŭnaja rada robić heta nie z dobraj woli. Najpierš jana zaniałasia pytańniem ab nacyonalnaściach pawodłuh predłažeńnia z Berlina. Dalej, ukraincy, litwiny i biełarusy zajawili nidaŭna swajo niezdawolstwo polskaj palitykaj u samaj rezkaj formi, i tolki heta prymusiło polskich kiraŭnikoŭ pačać nowuju palityku. Jany ciapier pakazwajuć wid, bytcym zbirajucca niečym abdaryć litwinoŭ, ukraincoŭ i biełarusoŭ, a tymčasam papraŭdzi chočuć u ich samych šmat čaho ŭziać dziela polskaj nacyonalnaści. Bo tut idzie hutarka nie ab prawoch hetych nacyonalnaściej na etnografična-polskaj ziamli, a na ich že ŭłasnaj nacyonalnaj terytoryi, na katoraj nie try pamienionyje narody, a jak raz palaki stanowiać mienšaść".

Swaju staćciu S. Jonasson kančaje wostrym pratestam proci taho, što palaki nie pryznajuć nacyonalnych prawoŭ žydoŭ, nazywajučy ich »prybłudami«. Na Biełaruskaj i Litoŭskaj ziamli žydy žywuć daŭniej, čym palaki, i »prybłudami« z ješče bolšym prawam možna nazwać u nas palakoŭ. Dyj, naahuł, nielha staŭlać prawy narodu ŭ zaležnaści ad taho, skolki času jon žywie na tej ci inšaj terytoryi. U polskich adnosinach da žydoŭ aŭtor staćci bačyć žadańnie spolščyć uwieś žydoŭski narod i, dziela pratestu proci takoha gwałtu, pryzywaje žydoŭskaje hramadzianstwo niepaddawacca polšynie, a lepiej swaimi siłami užwialičyć moc biełaruskaho, ukrainskaho i litoŭskaho narodaŭ, miž katorymi žydy žywuć. Tady žydoŭski narod zdabudzie prychilnaść pamienionych nacyonalnaściej i naležnyje jamu prawy.

Sa swajej starany my možem adznačyć, što ŭ Biełarusi žydy wa ŭsie časy wolnaho bytawańnia mieli poŭnyje prawy, šyrokaje nacyonalnaje samaupraŭleńnie, asobnuju ŭnutrenuju orhanizaciju. Biełaruski narod nikoli nie zanimaŭ warožaho da žydoŭ stanowišča i ŭ toj moment, kali zdabudzie wolu dla siabie, nie pamkniecca uciskać čaść hramadzian swajho kraju tolki za toje, što jany — inšaj nacii i wiery.

U Wilni i wakolicach.

—*—

× **U Biełaruskim Klubi** ŭ subotu i niadzielu zwyčajnyje wiečarynki.

× **Wyjezd biełaruskich dziaciej na wiosku.** Biełaruski kamitet wysyłaje ŭ najbližejšym časi bolš za 100 duš dziaciej na letnije miesiacy na wiosku ŭ wakolicy Waŭčun i Jašun.

× **Pradaža syru.** Da Stadthaŭptmann'a prywiezeny wialikije partyi syru, katory pradajuć u miestowych kramach. S pryčyny taho, što syr—wielmi spažyŭny pradukt, jaho warta čym bolš spažywać.

× **Elektryčny tok.** Ad 20 da 26 ŭłučna kožyn dzień ad 8 da 10 hadziny ranicy s pryčyny ačystki i remontu piečaŭ na miestowaj elektryčnaj stancii elektryčny tok spyniajecca.

× **Mirawy sud.** Na zasiedańni Mirawoha suda 18 čerwienia kamisar milicii, Suškiewič, za pryswajeńnie skonfiskowanaho miasa zasudžen na 150 rub. štrafu.

× **Skoraja pomač** ad 11 da 17 čerwienia dadziena ŭ 97 prypadkach. Karetka wyježdžała ŭ 63 prypadkach.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za aposznije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwysz.	najniž.
17—18	+ 30,5°	+ 15,4°
18—19	+ 31°	+ 12°
19—20	+ 33°	+ 14°

Z USIAHO KRAJU.

ŚWISŁOČ. U świadomaści patreby mieć u miežach zaniatych ziamiel miejscowyje wučycielskije siły, adzinakawa pryhatawanyje dziela wučeńnia ŭ publičnych narodnych škołach, wajennaje upraŭleńnie Biełastok-Hrodnia ŭžo praz daŭžejšy čas ładziło dla miejscowych wučycielskich sił kursy dziela daŭžejšaj padhatoŭki. Na ich wučylisia jak wučycieli, tak i wučycielki roznych nacyonalnaściej (litwiny, biełarusy, žydy, palaki). Hetak u letnich miesiacach u roznych punktach okruha upraŭleńnia adnačasowa adbywajucca kursy dla wučycieloŭ i wučycielek, asabliwa s tych narodnych škoł, katoryje s pryčyny adciahiwańnia dziaciej na raboty ŭ poli na niejki čas pryjšłosia prypynić.

U Swisłačy paśla pieršaho biełaruskaho kursu dziela padhatoŭki wučycieloŭ, jaki ŭ try miesiacy byŭ udačna zakončen 17 studnia 1917 h., byŭ naładžen druhi kurs dla wučycieloŭ biełaruskaj nacyonalnaści. Pad kirunkam školnaho inspektara u Swisłačy i pry supracoŭnictwa wajennaho wučyciela i dwoch miejscowych wučycieloŭ biełarusoŭ kurs hety trywaŭ ad 5 lutaho da 5 čerwienia h. h. Kurs hety słuchało 13 biełarusoŭ i 12 biełarusak — kandydatoŭ na wučycieloŭ. Jany mieli tut i strawu i pražywali ŭ abšyrnym internaci.

Pry bytnaści predstaŭnika addzieła Kulta pry Ober Ost i dakładčyka wajennaho upraŭleńnia Biełastok-Hrodnia ad 4 da 6 čerwienia u Swisłačy adbywalisia wypusknyje ekzaminy. Ŭsim učaśnikam kursa, prynimajučy pad uwahi ich pracawitaść i znańnia, možna było dać prawo na tymčasowaje zaniaćcie miejsca wučyciela ŭ biełaruskich narodnych škołach. Asabliwa, treba adznačyć postupy ŭsich wučniaŭ u niamieckaj mowi i zdolnaści wučyć samym asnoŭ niamieckaj mowy. Postupy u pradmietach, wykładanych pabiełarusku, byli pryznany zdawoliwajučymi. S pryčyny taho, što paśla zakryćcia niekatorych škoł na leto čaść wučycieloŭ maje swabodny čas, ad 1 lipnia da 31 žniŭnia 1917 h. u Swisłočy ładzicca dla biełaruskich wučycieloŭ paŭtarycielny kurs. Tut buduć uzmacowany i pašyreny ŭžo zdabytyje znańnia. Zajawy achwotnikoŭ jechać tudy treba padawać biezpasredna kiraŭniku kursu, školnamu inspektaru u Swisłačy.

NA KUPALLE.

Na Kupalle, na światoje
Rwi, matula, zielle toje,
Što ŭ nas paparać zawiecca
I ščaśliwym być zdajecca!

Jak narwieš jaho dawoli
Ŭ ciomnym lesi, ŭ čystym poli —
Pałažy za abrazami,
Paświańci swajmi ślezami...

Dwojčy, trojčy—a kraplista—
Zlij ślazoju brylancistaj
I čekaj z jaho prypłodu
Ad uschodu da zachodu...

Jak iz ziella hlanuć kwietki, —
Buduć ščaście mieci dzietki,
Budziem, maci, mieci ŭ chaci
Dolu, zhodu i bahaćcie!

Janka Kupała.

Sčaście nia kwietka — u ruki nia woźmieš.

(Kupalskaja apowieść)

Byŭ Kupalski wiečar. Pa ŭsiej wioscy panawało światočnaje rychtawańnie... Pryjemnaja žudaść razliłasia ŭ ciemry. Nad warotami, dźwiaryma i woknami wisieli tapary—abarona ad siły niačystaj... U chlawoch była padścielena krapiwa, bydło było abkureno pry światych pacierach i ŭžo nie bajałosia błahich wiedźmaroŭ i čaraŭnic. Za wioskaj na wyhanie pyłało wializarnaje wohnišče, padyjmajučysia u samuju hłyb błakitu niabiesnaho. Wohnišče akružała wialikaja hramada wiasiołaho ludu: moładź, staryki i dzieci. Usie piejali kupalskije pieśni, skakali kupalskije tancy i raskazywali kupalskije kazki. Zdajecca, ŭsio złučyłosia u adzin wialiki hymn tajomnamu Bohu Ščaścia... Usiudy skrypieli waroty, bo nichto i nia dumaŭ spać u hetu noč.—Hrech spać siahońnia!—kazaŭ ŭwieś lud.

Tolki adzin Todar s Tadorychaj swajej, samyje biednyje ŭ wioscy, nie byli na skokach pry wohniščy. Uwieś wiek swoj harotny ciarpieli jany hoład i choład, ažno dajšli da hetkich dumak, što hrech wiesialicca, i zusim nia wieryli, što jość niedzie ščaście na świeci...

— My dahetul ščaścia nia mieli, dyk napeŭna ŭžo hetak i na toj świet zawandrujem! — kazaŭ Todar žoncy swajej.

— M-m-hu! — adkazała tolki Tadorycha, i jany zmoŭkli. Ale skora homan ludziej dabraŭsia i da ich słuchu, wodbleski wialikaho wohnišča blesnuli i da ich wakonca, i niešta ŭskałychnułosia u ich wysachšych ad smahi hrudziach...

— Što-ž, i my ludzi!—šapnuŭ Todar, i wočy jaho zabliščeli...

— Mo' i dla nas ščaście jość! — padtaknuła Tadorycha.

— Chodziemo ŭ bor!—skazaŭ Tador jamčej.

— Chodziemo šukaci! — adkazała Tadorycha jašče wyšej, i jany cichutka wybralisia z zakurenaj, padhniŭšaj chatki swajej. Wyjšli i puścilisia na ciańki praz aharody, łuhi, sienažaci ŭ wysoki sumny bor šukać čudadziejny załatacwiet paparaci... Doŭha, doŭha jšli, ažno daloka zzadu astaŭsia huk i šum wioski i ničoha nie było čutno. Zarahatała dzika sawa nad imi, ŭ samyje wočy

Rewolucija u Rasiei.

LUGANO. Pieciarburski karesp. «Stampa» danosić, što italjanskije delehaty mieli doŭhuju hutarku s pieciarburskaj radaj rab. i sałd. Italjancy adznačyli krajniuju patrebu dalej wajewać, bo nielha spadziewacca ŭ Niamieččynie rewolucii, a tak sama sprawiadliwaho mira pry učaści niamieckaho narodu. Adnak, rasiejskije socyalisty stajali na tym, što mahčymy taki mir, katory prawioŭby ŭ žyćcio ideały narodaŭ biez dalejšaho pralićcia krywi. Karespandent u kancy kaže: «Chacia rasiejskije socyalisty—ŭsie proci separatnaho mira, ale jany ŭsie da adnaho nia chočuć dalej bicca.

ŠTOKHOLM. «Rabotnickaja hazeta» pytajecca, jakoje prawo maje francuskaja buržuazija wajewać dalej za Elzas-Lotaryńhiju i hrazić hetak usiej Europi, a ŭ tym liku i Elzas-Lotaryńhii nowymi apustašeńniami.

U časi apošniaho buntu rasiejskich wojsk u Francii s-pamiž buntaŭščykoŭ wybrali 150 kiraŭnikoŭ i kožnaho dziesiataho razstrelali.

BERN (W.T.B.). Na ŭsierasiejskim zjeździ rab. i sałd. minister Cereteli skazaŭ:

„My chočemo zrabić nowuju umowu, zhodliwuju s pryncypami rasiejskaj demokracii. My napružym usie siły, kab naša prahrama była pryniata sajuźnickimi prawicielstwami. Tymčasowy urad učyniŭ kroki dziela padhatoŭki konferencii sajuźnikoŭ dziela rewizii sajuźnickich umoŭ».

Lenin wostra napadaŭ na tymčasowy urad, asabliwa na pryzyŭ Kierenskaho da nastupleńnia, nazywajučy apošni zdradaj.

13 čerwienia pierad pamiatnikam Puškina ŭ Maskwie bolšewiki zrabili demonstraciju proci tymčasowaho ŭradu i kapitalizmu. Adzin z demonstrantoŭ skazaŭ, što štyki treba ŭžyć nie proci niemcoŭ, a proci tymčasowaho uradu.

Na ŭsierasiejskim zjezdzi rab. i sałd. značna pierewažywajuć mieńšewiki. U prahramnaj zajawi skazano, što mir mahčymy budzie tady, kali wa ŭsich staronach rabotniki zdabuduć wahu u zahraničnaj palityce. Wyjaŭlajecca silnaja niazhodliwaść miž predstaŭnikami Pieciarburha i prowincii.

ŠTOKHOLM. Partyja Lenina padała radzi rab. i sałd. zajawu s pratestam proci łozunga sajuźnikoŭ: wajna da akančacielnaj pabiedy!—i damahajučysia pryniać u asnowu nižejpisanaje:

1) anneksiia — heta nia tolki zaniaćcie ziamiel u časi wajny, ale i naahuł zachwat ziamli druhoha narodu biaz dobraj zhody jaho.

2) Usie umowy s sajuźnikami, zroblenyje pierad rewolucijej, treba ličyć niewažnymi i apublikawać ich.

3) Rada rab. i sałd. pawinna toj čas zwiarnucca da ŭsich wajujučych staron—da kožnaj asobnie, padaŭšy akuratna apracowany prajekt mira.

Na hrunci hetaj prahramy partyja bolšewikoŭ hatowa pryniać na siabie adkaz za prawicielstwo.

Ahulny schod rady rab. i sałd. wybraŭ kamisiju s 15 duš, kab pryhatawać hałasawańnie za ci proci wajny.

Rodzianko, katory ŭsio ješče ŭważajecca za maršałka Dumy, chacia jana pa praŭdzi ad maja nie istnuje, sazwaŭ nidaŭna tak zwany „poŭny schod“ Dumy, na jakim było niekolki tuzinoŭ kadetoŭ i akciabrystoŭ. „Duma“ pryniała rezoluciju, damahajučysia nastupleńnia razam s sajuźnikami, kab umacawać u Rasiei wolu. Z hetaj pryčyny socyalisty zajawili, što rasiejski narod nie maje ničoha supolnaho z hetkimi pieražytkami staraświeččyny. Pramowy Rodzianki i Milukowa majuć značeńnie tolki jak uspamin ab histaryčnych faktach.

ŠTOKHOLM. Zjezd soc.-rewolucyonieroŭ pryniaŭ rezoluciju ab wykliučeńni Kierenskaho z uradu partyi, bo jaho pastupki na fronci niazhodliwy s partyjnaj prahramaj.

PIECIARBURH. Čcheidze adnamu amerykanskamu žurnalistu na pytańnie, jak Ameryka može najlepš pamahčy Rasiei, adkazaŭ: „Najlepšaja pomač—heta skory mir“.

Staronniki Lenina bajacca reakcii.

Na naradzi rab. i sałd. adzin s pramoŭcaŭ hawaryŭ ab pryhatawanaj u obłaści wojska donskaho sprobi zrabić kontrrewoluciju. Kazaki wyhnali ŭsich padazrycielnych ludziej i maniacca uzwiaści na tron dynastyju Mikałaja Mikałajewiča.

PIECIARBURH (Reŭter). Na prywatnaj naradzi Duma pryniała rezoluciju, nazywajučy separatny mir i biazčynnaść na fronci zdradaj sajuźnikoŭ. „Nastupleńnie toj čas patrebno dziela taho, kab zabaspiečyć Rasiei zdabytuju wolu.

ŠTOKHOLM. Na rasiejskim bronienoscy „Gangut“ i krejsery „Diana“ usniaŭsia bunt.

PIECIARBURH. Chiersonski wajenny okruh abjawiŭ swaju aŭtonomiju.

U Turkiestani (ŭ Sibiry) byli surjoznyje razruchi. Narod uziaŭ šturmam składy spirtu i razhrabiŭ ich. Ad pierapoju pamierło 200 duš.

ŠTOKHOLM. Danosiać, što dezerterstwo s frontu iznoŭ uzraslo, bo ad sałdatoŭ wymahali prysiahi, što jany spoŭniać prykaz ab nastupleńni i buduć strelać u niesłuchmianych tawaryšoŭ. Heta prysiaha, predłoženaja Kierenskim, wyzwała ŭ armii strašennaje abureńnie. Niekatoryje pieciarburskije hazety dajuć niepaćwierdženuju čutku ab pakušeńni na Kierenskaho paśla jaho pawarotu s frontu. Z druhoha boku danosiać, što Kierenskij s pryčyny ciažkaj chwaroby nyrak ležyć ciapier u łožku.

«Russk. Inw.» piše, što tureckim i kurdskim atradam pry Kiermanšachu, ŭ Persii, ŭdałosia prarwacca cieraz rasiejski front i zniščyć znosiny wojsk s tyłam. Praryŭ hety ŭdaŭsia s pryčyny niedachwatki ŭ niekatorych čaściach dyscypliny. Perski narod pamahaje warožym siłam, jakije apynulisia styłu za rasiejskim frontam.

PIECIARBURH. Anarchisty zachapili wydawiectwo i drukarniu „Russkoj Woli“.

CURYCH. Rada rab. i sałd. pastanawiła pieranieści carskuju siamju ŭ jakuju-budź krepaść.

Rasiejski minister finansoŭ, Šingariow, trebuje pawyšeńnia padatkoŭ na zamožnyje stany i na zarabotki ŭ časi wajny, ustanaŭleńnia nałohu na zwolnienych ad wajennaj służby, pawialičeńnia na 200% taryfu za pierawozku tawaroŭ i na 50%—za pierawozku pasažyroŭ.

KOPENHAGA. Abwinieńnie hienerała Kuropatkina ŭ tym, bytcym jon u Turkiestani razdawaŭ rasiejcam aružže dziela pahromu miejscowaho narodu, akazałosia niesprawiadliwym.

Z usiaho świetu.

AFINY (W.T.B.). Adozwu karala Aleksandra da hreckaho narodu francuskije hazety spatkali wielmi nieprychilna, bačučy ŭ jej zapawiedź, što nowy karol budzie jści śledam za palitykaj staroha.

SAŁONIKI. Ahulny pahlad — taki, što Wenizelos nie adkładajučy woźmie upraŭleńnie hasudarstwam u swaje ruki.

LUGANO. Tut byli demonstracii proci hreckaho karala. Pry hetym nad jaho asobaj byli ŭčynieny gwałty. Karol byŭ prymušen schawacca ŭ kawiarniu, adkul paśla wiarnuŭsia u swaju kwateru pad achranaj sałdatoŭ i palicii.

PARYŽ. U Dublinie adbylisia styčki miž palicijej i irłandzkimi nacyonalistami. Ab nastrajeńni irłandcoŭ haworyć fakt, što ad času pakarańnia śmierciu Kazementa ŭ anhlickuju armiju pastupiło mienš za 100 irłandzkich dabrawolcaŭ.

BERN. Paryžskije hazety danosiać z Hišpanii ab zabastoŭkach u kapalniach, ab ruchu miž usimi žaleznadarožnikami, ab praciŭleńni čynoŭnickich sajuzoŭ centralnaj ŭłašci, ab krajniaj niedastačy spažyŭnych praduktoŭ i ruchu ŭ Katałonii da niezaležnaści.

Anhlickije hazety drukujuć padrobnaści. »Daily Express« i »Manchester Guardian« kažuć ab rewolucyjnym ruchu.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia.

19.VI. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Na Fronci Flandryi i Arras — pałažeńnie biez pieramien. Ad Bessinge da Frulingen trywaje artyleryjskaja bitwa.

Front niamieckaho Naślednika: Dźwie sproby francuzoŭ adabrać akopy kala Irtbiz adbity. U Šampani worahi paśla silnaho ahnia ŭwarwalisia ŭ

---

zachłopaŭ im kažan swaimi chałodnymi brydkimi skrydłami, ale jany šli biez ahladki i dabralisia da mahilnika. Tam znajšli jany palanku, zarosšuju paparaćciu. Miejscami poŭzali bliskučyje świetlački, katoryje wyhledali, niby dyamantowyje žywyje zorački...

Cichutka bryli pa lesi Todar sa swajej Tadorychaj i znajšli... Znajšli na krušni pad duplawatym dubam złataćwiet cudadziejny... Jak tolki ŭziali jany tuju kwietku ŭ ruki, ni adtul ni adsiul zjawiŭsia prad ich wačyma wysoki siwy starec... Tajemnaściu i dabratoj biazmiernaj świacilisia jaho błakitnyje wočy, doŭhije wałasy biełym światłom mihacieli na załatych wopratkach. Heta byŭ światy Jan.

— Dobry wiečar, dzietki maje! — kazaŭ im św. Jan swaim meladyjnym hołasam, — wy znajšli swajo ščaście! Pieršy wašy try žadańnia spoŭniacca, ale tolki da trejcich pieŭnioŭ, bo paśla ŭžo kwietka hubiaje swaju tajomnuju siłu. Kažycie try žadańnia! — paŭtaryŭ im światy Jan i ščez.

Jak asaławiełyje, stajali Todar s Tadorychaj i nia wiedali z radaści, što rabić, ale tut pieršyje pieŭni prapiejali i napomnili, što treba niešta wybrać.

— Hm... da-dušy, nia wiedaju, s čaho pačynać!—burknuŭ Todar pad nos.

— I ja nia wiedaju!—adkazała Tadorycha.

— Kažy ty!—zwiarnuŭsia jon da jaje.

— Nie! Kažy ty! — adkazała jana jamu.

— Hm-m — pačaŭ Todar znoŭ — kaby, kaby pry mnie plaška harełki, dyk ja by wiedaŭ, čaho prasić, kaby plaš...—ale nie ŭśpieŭ jon skončyć, bo hruknuło-stuknuło ŭwakruh i bytcym žywyje pačali z usich bakoŭ sypacca da Todara plaški roznaj wieličyni, roznaho fasonu, plaški dy plaški, tolki baŭtychałasia ŭ ich harełka, — jak raz karčma!

— Aj, što ja narabiŭ!—uschapiŭsia Todar.

— Aj, šelma! — hrymnuła Tadorycha i tut užo rassuponiła swoj babski jazyk: kab ty kamianiem sieŭ na hetaj pahanaj harełcy!—ažno zubami zaskryhatała jana sa złości—kab ty kam... —ale nie paśpieła i jana skončyć, bo hruknuło, stuknuło ŭwakruh, i Todar kamianiem sieŭ na wialikaj hurbie plašak i nia moh ni padniacca ni skranucca sa swajho miejsca.

Tutaka ŭžo jany abodwy abamleli ad pierapudu: druhoje žadańnie na hłum pajšło! Heta-ž jany mahli prasić u Boha bahaćcia, zołata, chatu nowuju, a to niejkaje biezhałoŭje wyklikali na hałowy swaje!

Tolki adno žadańnie astałosia. Kab chacia ŭ apošni raz pudły nie dać!

Druhije pieŭni prapiejali.

— Čaho prasić?—dumaŭ Todar.

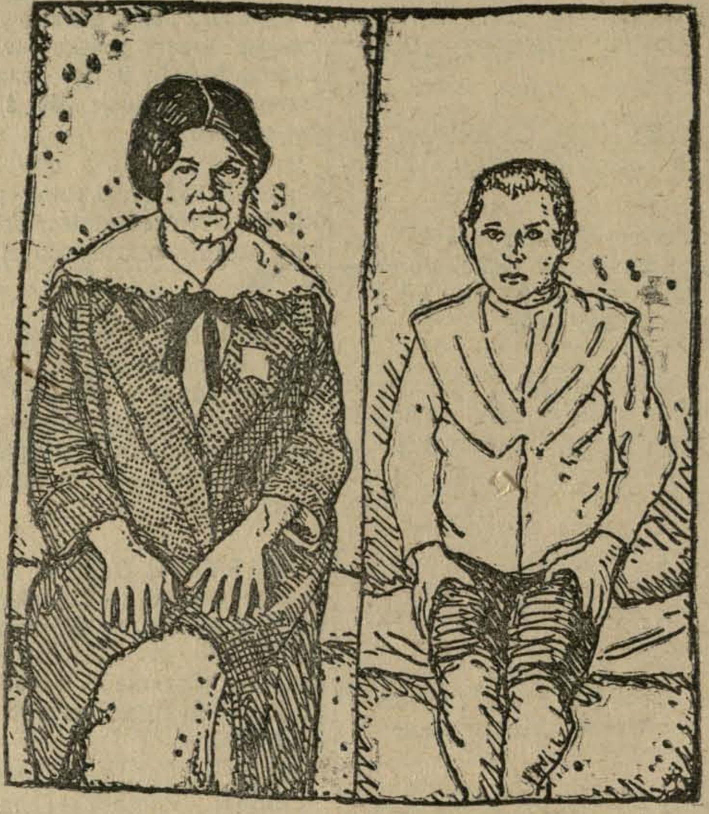
— Čaho prasić?—dumała Tadorycha.

Dy zapłakali abodwy. Našto im ciapieraka biazmiernyje bahactwy, kali haspadaru prydziecca kamianiem na adnym miescy sidzieć?...

— Nie! lepš užo, Božuchna, ja chaču znoŭ stać hetkim, jakim byŭ raniej!—paprasiŭ Todar— bo na što-ž mnie bahaćcie, kali... — ale nie paśpieŭ jon skončyć, bo hruknuło, stuknuło, i ščezli plaški z harełkaj, i Todar zdarowy padniaŭsia sa swajho miejsca. Prapiejali trejcije pieŭni, i Todar kinuŭ kwietku na ziamlu.

— Ščaście nia kwietka — ŭ ruki nia woźmieš! — skazała Tadorycha, ŭziaŭšy za ruku sumnaho, jak noč, Todara, i jany cichutka pajšli nazad da zakurenaj, padhniŭšaj chatki swajej.

Zmitrok Biadula.

Fotohrafija zapadozrenai u dušehubstwie Zofii Szymko. Papraŭdzi, jana chudziejša.

Fotohrafja staršaho syna jaje, Michała Symko.

Apawieščeńnie.

200 marak nahrady.

U domi № 42 pry Zarečnaj wul. znojdzieny krepka padhniŭšyje trupy staroj kabiety i bolš maładoj dziaŭčynki. Treba dumać, što zabityje asoby — heta Helena Butrymowič z Dźwinski i dziaŭčynka pa imi Jadwiha kala 8 hadoŭ, swajačka Zofii Šymko, pa mužu Romal, pražywajučaj u domi № 42 pry Zarečnaj wul.

Za zabojcu treba ličyć, jak usio pakazwaje, Šymkowuju.

7 hetaho miesiaca jana sa swaimi dziaćmi — dwoma chłopčykami 9 i 12 hadoŭ i dziaŭčynkaj 10 hadoŭ pakinuła swaju kwateru i, musić, znachodzicca ŭ Wilni ci wakolicach.

Chto zadzieržyć lichadziejoŭ i mahčymych supolnikoŭ ich, abo daść wiedamaści ab ich asobach i miejscu bytnaści, pawodłuh jakich ich možna budzie areštawać i pakarać, toj atrymaje nahradu da 200 m.

Usie wiedamaści treba addawać panu Stadthauptmann'u Wilni (Polizeiverwaltung).

Ciažkije kary ždue taho, chto daść lichadziejam i ich supolnikam schoŭku abo inšuju pomač.

Wilna, 16 červienia 1917 h.

Der Chef der Militärverwaltung Litauen
Franz Josef Fürst von Isenburg-Birstein
Oberstleutnant á la Suite der Armee.

piaredniuju čaść našaho akopu na pałudziennym zachodzi ad Wysokaj hary.

Na ŭschodnim teatry i makiedônskim fronci—biez pieramien.

20.VI. **Zachodni teatr:**

Front Ruprechta Bawarskaho: Miž Izeram i Lis u wiečary artyleryjskaja bitwa dajšła wialikaj siły. Na pałudziennym zachodzi ad Lens anhličanie atakawali na paŭnočnym bierazi patoka Suše. Adbityje na kryłach i ŭ centry, jany ŭwarwalisia ŭ naš piaredni akop. Enerhičnaj kontratakaj my nie dali anhličanam pašyryć ich udaču.

Front niamieckaho Naślednika: U zachodniaj Šampani enerhičnaj kontratakaj adwajowana bolšaja čaść abšaru, zdabytaho francuzami 18 červienia pry Wysokaj hary.

Na inšych frontach—ničoha wydatnaho.

Pawarot rotmistra Richthofena s pabyŭki doma adznačen jaho 53-ciaj pabiedaj nad woraham.

Austryjackije apawieščeńnia.

WIENA. 18.VI. Italjanski teatr. Na adrezku Robon našy družyny wykinuli worahoŭ z adnaho punkta, ŭziali 1 aficera i 28 sałdatoŭ i udzieržalisia proci niekolkich kontratak.

WIENA 19.VI. Italjanski teatr: Na płoskahoryi Siami Hramad i ŭ dalinie Sugany miž Asjago i Brentaj učora uzniałasia nowaja artyleryjskaja bitwa.

WIENA. 20.VI. **Italjanski teatr:** Paśla 24-hadzinnaj artyleryjskaj padhatoŭki ŭčora ranicaj na płoskahoryi Siami Hramad pačalisia piešyje šturmy. Našy wojski złamali ŭsie ataki worahoŭ. U wakolicach Cima di Oci italjancy, praŭda, zdabyli niekolki krokaŭ ziamli, ale kontratakaj my adbili jaje nazad.

Kala wajny.

BERLIN (W.T.B.). U miesiacy mai zatopleno ŭsiaho 869.000 tonn. Hetak, ad pačatku nieahraničenaj padwodnai wajny zatopleno ŭsiaho 3 miljony 655 tysiač tonn.

BERLIN (W.T.B.). U paŭnočnych wodach iznoŭ zatopleno 26.000 tonn. U Siarodziemnym mory 15.VI adna padwodnaja łodka zatapiła 3 dawierchu nahruženyje parachody jomkaściu razam 19.000 tonn.

BERLIN (W.T.B.). U Anhlickim kanali našy latučyje łodki iznoŭ zatapili 5 wialikich anhlickich parachodaŭ, 5 paruśnikoŭ i 8 rybałowaŭ.

BERLIN (W.T.B.). Našy marskije latuny na uzbiarežžy Flandryi zbili try warožyje samaloty. Na poŭnačy ad Diunkirchena my zatapili torpednuju anhlickuju łodku i ŭziali ludziej u pałon.

LONDON (Reŭter). Warožaja padwodnaja łodka 2 červienia zatapiła anhlicki transport u uschodniaj čaści Siarodziemnaho mora. Utanuli 52 sałdaty i 11 matrosaŭ.

WIENA. Aŭstryjacka - wenhierski latučy fłot u krasawiku i mai utraciŭ u bitwach na pawietry 9 samalotaŭ. Ješče 5 samalatoŭ byli prymušeny spuścicca za našymi linijami. Našy latuny zniščyli 28 warožych samalotaŭ, u tym liku 18 na italjanskim fronci.

CURYCH. Jość silnaja asnowa dumać, što anhlickaja hłaŭnaja kamanda złučena s francuskaj.

Žadańnia ukraincou.

ŠTOKHOLM. Delehaty ukrainskaj soc.-dem. partyi u Aŭstryi padali na štokholmskaj konferencii hetkije žadańnia: razwiazka nacyonaluaj sprawy, jak wymoha sprawiadliwaści i zabaspiečeńnie trywałaho mira; pierastrojka Aŭstryi, Rasiei i Bałkanskich dzieržaŭ z nasialeńniem roznych nacyonalnaściej u federacii roŭnapraŭnych i samapraŭlajučychsia narodaŭ; mahčyma skory mir biez anneksij i kontrybucii; zwarot škod narodam, na ziamli katorych wiełasia wajna.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.

Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi" literami.

I. Nawukowyje dastupnyje dla usich.

	Cena rub. kp.
bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza	— 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie	— 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі	— 15
bis Cukier, W. Trojcy	— 3
bis Hutarki ab haspadarcy	— 3
bis Jak ratawać uzduŭuju žywiołu	— 3
bis Jak baranicca ad chalery	— 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli	— 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii	— 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta	— 60
Bł. Andrej Babola mučynik	— 5
Pčalina—žywiołka małaja a karyści daje mnoha	— 30
Як багацеюц чэскіе селяне	— 10
Як выбірецдэпутетоў у Гас. Думу	— 3
Na darozi da nowaho žyćcia. A. Nowiny	— 20

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej